

Sygn. akt II Ca 301/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Grażyna Kobus

Sędziowie: SO Aleksandra Żurawska

SO Małgorzata Mróz

Protokolant: Agnieszka Ingram

po rozpoznaniu w dniu 4 czerwca 2013 r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z powództwa **D. P. i K. P.**

przeciwko **Wspólnocie Mieszkaniowej nieruchomości położonej w W.**

przy ul. (...)

o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Rejonowego w Wałbrzychu

z dnia 15 lutego 2013 r., sygn. akt VIII C 1224/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w pkt II w ten sposób, że zasądza od strony pozwanej na rzecz powodów 617 zł kosztów procesu;

II. oddala dalej idącą apelację;

III. koszty postępowania apelacyjnego wzajemnie znosi.

Sygn. akt II Ca 301/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 15 lutego 2013 r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo D. P. i K. P. przeciwko Wspólnocie Mieszkaniowej nieruchomości położonej w W. przy ul. (...) o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego oraz orzekł o kosztach procesu.

Sąd rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych:

Od dnia 5 czerwca 1997 r. D. P. i K. P. są współwłaścicielami lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w budynku wielomieszkaniowym w W. przy ul. (...), o powierzchni użytkowej 45,10 m² wraz z przynależnymi do niego dwiema

piwnicami o powierzchni 13,90 m² i 3 m² oraz udziałem we wspólnych częściach budynku i jego urządzeniach oraz w działce gruntu nr (...) wynoszącym (...). Od początku 2000 r. zarządcą nieruchomości, w której znajdował się powyższy lokal, był Miejski Zarząd (...) Sp. z o. o. z siedzibą w W., który, pomimo wypowiedzenia umowy w 2002 r., faktycznie nadal wykonywał swoje czynności. Od dnia 1 kwietnia 2001 r. zaliczka na pokrycie kosztów zarządu nieruchomością wspólną została w pozwanej wspólnocie mieszkaniowej ustalona w wysokości 1,17 zł/m² powierzchni użytkowej lokalu wraz z powierzchnią pomieszczeń przynależnych. Powodowie głosowali za przyjęciem przedmiotowych uchwał. W okresie od stycznia 2001 r. do października 2012 r. zobowiązanie powodów z tytułu kosztów zarządu i opłat eksploatacyjnych na rzecz pozwanej wspólnoty wyniosło łącznie 20 816,43zł, a bilans otwarcia - 153,85 zł. W tym okresie powodowie dokonali wpłat z tego tytułu na kwotę 18 833,13 zł. Skorygowano zobowiązanie pozwanych o kwotę 303,86 zł. W dniu 31 stycznia 2007 r. Wspólnota Mieszkaniowa nieruchomości położonej w W. przy ul. (...) zawarła z Miejskim Zarządem (...) Spółka z o. o. w W. umowę o administrowanie, która wskazywała, że właściciele lokali ponoszą koszty związane z eksploatacją i bieżącą konserwacją nieruchomości wspólnej, koszty usuwania awarii oraz skutków awarii na nieruchomości wspólnej, a także koszty remontów i inne koszty zarządu nieruchomością wspólną w częściach odpowiadających ich udziałowi we współwłasności; oprócz kosztów zarządu nieruchomością wspólną członkowie Wspólnoty Mieszkaniowej dokonują wpłat zaliczek na wydatki związane z utrzymaniem ich lokali, a w szczególności z tytułu zużycia wody i odprowadzenia ścieków, wywozu nieczystości stałych, itp. oraz uiszczają zaliczki na fundusz remontowy zgodnie z podjętą uchwałą na konto Wspólnoty Mieszkaniowej w formie bieżących opłat płatne z góry do dnia 10 każdego miesiąca. Pismem z dnia 16 lipca 2012 r. pozwana Wspólnota wezwała powodów do zapłaty kosztów zarządu nieruchomością wspólną pokrytych przez Wspólnotę i kosztów eksploatacji związanych z użytkowaniem lokalu mieszkalnego położonego w W. przy ul. (...) w łącznej wysokości 2 199,08 zł oraz odsetek w kwocie 2 000,75 zł. W dniu 12 października 2012 roku przed Sądem Rejonowym w Wałbrzychu zawisła sprawa z powództwa Wspólnoty Mieszkaniowej nieruchomości położonej w W. przy ul. (...) przeciwko powodom o zapłatę kwoty 4 425,18 zł, na którą składają się koszty zarządu nieruchomością wspólną i opłaty za media według stanu ich wymagalności na sierpień 2012 roku oraz odsetki (sygn. akt VIII C 1677/12).

Rozważając tak ustalony stan faktyczny, Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie. W uzasadnieniu wskazał, że bezspornym pozostaje, iż aktualnie toczy się sprawa z powództwa pozwanej Wspólnoty Mieszkaniowej przeciwko powodom o zapłatę należności, których dotyczy również niniejsze postępowanie - o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego. Jak zaś wynika z treści art. 189 kpc, powodowie mogą żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy mają w tym interes prawny, który stanowi merytoryczną przesłankę przedmiotowego powództwa, dlatego badanie jego istnienia zawsze następuje przed badaniem prawdziwości twierdzeń dotyczących nieistnienia stosunku prawnego. Sąd z urzędu i w każdym stanie sprawy jest zobowiązany do ustalenia czy powyższa przesłanka zachodzi. W sprawach o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego - zobowiązania zapłaty powód ma interes prawny wykazywania powyższego dopóki nie został przez wierzyciela pozwany o świadczenie zapłaty. W przypadku, gdy powództwo o zapłatę zostało już wytoczone, to powodowi przysługuje tylko obrona w konkretnym, toczącym się procesie o zapłatę. W rozpoznawanej sprawie powodowie D. P.i K. P., po wytoczeniu przez pozwaną Wspólnotę Mieszkaniową powództwa o zapłatę, mogą więc podjąć obronę swoich praw w sprawie prowadzonej pod sygnaturą akt VIII C 1677/12. Mogą w tym postępowaniu uzyskać pełną ochronę swoich interesów wykazując, że do płatności nie byli zobowiązani, że wszystkie płatności uregulowali lub też podnieść zarzut przedawnienia. Z uwagi więc na brak interesu prawnego powodów Sąd oddalił przedmiotowe powództwo. Wskazał jednocześnie, że nawet gdyby przyjąć, że po stronie powodów istnieje interes prawny w ustaleniu nieistnienia stosunku zobowiązaniowego zapłaty, to i tak powództwo winno ulec oddaleniu. Z dniem wykupu lokalu położonego w budynku mieszkalnym w W. przy ul. (...), tj. z dniem 5 czerwca 1997 r. powodowie stali się członkami pozwanej wspólnoty mieszkaniowej. Od tego momentu przysługują im związane z tym prawa, a także ciążą na nich konkretne obowiązki. Jednym z takich obowiązków jest określony w ustawie z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (tj. Dz. U. 2000 nr 80 poz. 903 ze zm.) obowiązek ponoszenia wydatków związanych z utrzymaniem ich lokalu (opłaty za odprowadzenie ścieków, dostawę wody, energii elektrycznej i ciepłej, kablówkę, wywóz śmieci, itp.), jak też obowiązek uczestniczenia odpowiednio do udziału w kosztach związanych z utrzymaniem nieruchomości wspólnej (art. 12 ust.2 oraz art. 13). Na pokrycie kosztów zarządu właściciele lokali zobowiązani są do

uiszczania zaliczek w formie bieżących opłat, płatnych z góry do dnia 10 każdego miesiąca (art. 15 ust. 1). W pozwanej Wspólnocie Mieszkaniowej członkowie ustalili w drodze uchwał wysokość zaliczek na pokrycie kosztów zarządu nieruchomością wspólną. Miało to miejsce w roku 2001, 2002, 2008 oraz 2011. Pozwani głosowali za przyjęciem tych uchwał. Każda z nich mogła być przez powodów, jak i przez każdego innego z właścicieli lokali zaskarżona do sądu w ciągu 6 tygodni od jej podjęcia lub powiadomienia o niej z powodu: jej niezgodności z przepisami prawa lub z umową właścicieli lokali, naruszenia zasady prawidłowego zarządzania nieruchomością wspólną lub też gdy w inny sposób naruszałaby interesy właściciela. Powodowie nie zaskarżyli żadnej z nich. Poza tym w toku niniejszego procesu nie zaprzeczyli, że w okresie kiedy pisemna umowa o zarządzanie nieruchomością nie obowiązywała, faktycznie czynności z tym związane wykonywała (...) Sp. z o. o./jej poprzednik prawny/, ponosząc z tego tytułu koszty własne, które pozwana Wspólnota w całości uregulowała. Sąd zważył nadto, że załączone do pozwu dowody wpłat nie przekonują, że wszystkie zobowiązania powodów wobec pozwanej Wspólnoty Mieszkaniowej zostały uregulowane. Jak wynika z przedłożonego przez stronę pozwaną zestawienia należności i wpłat za okres od stycznia 2001 r. do października 2012 r. zobowiązania powodów z tytułu kosztów zarządu i opłat eksploatacyjnych wyniosły łącznie 20.816,43 zł, tymczasem w toku postępowania dowodowego przedstawili oni dowody wpłat na łączną kwotę 9 997,21 zł. Nie na wszystkich widnieje czytelna data wpłaty, na większości nie wskazano jakiego okresu dotyczą. Sąd podkreślił te, że nie są to wszystkie dowody wpłat, albowiem z zestawienia Wspólnoty Mieszkaniowej wynika, iż wpłaty te wyniosły w spornym okresie 18 833,13, a więc dwukrotnie więcej. Podczas przesłuchania stron powodowie nie byli w stanie przedstawić faktów i okoliczności, które przekonywałyby o prawdziwości ich twierdzeń. Jeszcze na rozprawie w dniu 16 listopada 2012 r. Sąd określił pełnomocnikowi powodów termin 14 dni do oświadczenia się czy podtrzymuje pozew w sprawie i do złożenia wniosków wskazujących na złe wyliczenie opłat. W odpowiedzi pełnomocnik powodów oświadczył tylko, że podtrzymuje powództwo i nie złożył żadnych wniosków dowodowych. Tym samym Sąd uznał, że twierdzenia powodów w omawianym zakresie pozostawały gołosłowne. Zgodnie z treścią art. 232 kpc w zw. z art. 6 kc, to na powodach ciążył obowiązek przedstawienia dowodów na poparcie twierdzeń odnośnie nieistnienia stosunku prawnego czy też uregulowania wobec strony pozwanej zobowiązań w pełnej wysokości. Skoro takich dowodów nie przytoczyli na poparcie swych twierdzeń, to winni ponieść tego konsekwencje w postaci negatywnego dla siebie rozstrzygnięcia.

Orzekając o kosztach procesu, Sąd wskazał, że członkowie pozwanej Wspólnoty, tj. Gmina W., J. P. i Ł. S., mający legitymację ustawową (przepis art. 201, 204 i 209 kc) do reprezentowania Wspólnoty w procesie sądowym, wyrażali jednogłośnie stanowisko w sprawie, wnosząc o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów kosztów procesu. Z uwagi na łączną wysokość udziałów w nieruchomości wspólnej wskazanych członków Wspólnoty - stanowisko członków wyrażane indywidualnie było dla Sądu wiążące. Sąd nie podzielił poglądu pełnomocnika powodów, że członek pozwanej Wspólnoty mieszkaniowej nie może być reprezentowany w procesie przez profesjonalnego pełnomocnika. Rzeczywiście, pełnomocnika w sprawie może ustanowić tylko strona i rzeczywiście, członek wspólnoty mieszkaniowej nieruchomości nie jest stroną w sprawie skierowanej przeciwko wspólnotie mieszkaniowej, jednak Sąd w niniejszej sprawie członków pozwanej Wspólnoty mieszkaniowej traktował jako quasi przedstawicieli ustawowych strony pozwanej, a ci - zgodnie z przepisem art. 86 kpc - mogą działać przez pełnomocników i żądać zwrotu kosztów związanych z ustanowieniem pełnomocnika. Z tego względu Sąd uznał zarzut pełnomocnika powodów dotyczący nieprawidłowej reprezentacji pozwanej Wspólnoty za chybiony i z tego względu przystąpił do badania zasadności wniosku strony pozwanej o zwrot kosztów zastępstwa prawnego. Kwestia przyznania zwrotu kosztów zastępstwa prawnego stronie pozwanej jako stronie wygrywającej proces, stosownie do regulacji z przepisu art. 98 kpc, nie budziłaby żadnych wątpliwości, gdyby strona pozwana podjęła uchwałę w przedmiocie reprezentowania jej interesów w procesie przez profesjonalnego pełnomocnika ze wskazaniem jego osoby. Ponieważ członkowie pozwanej Wspólnoty tego nie uczynili (żaden przepis prawa ich do tego nie obowiązywał), a jednak ponieśli koszty obrony procesowej interesu Wspólnoty mieszkaniowej, to zdaniem Sądu, należy im jako Wspólnocie przyznać zwrot kosztów wynagrodzenia jednego profesjonalnego pełnomocnika, które to wynagrodzenie powinni rozdzielić pomiędzy siebie proporcjonalnie. Dlatego Sąd, mając na względzie przepis art. 98 kpc i § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie/.../ Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm. i w sprawie opłat za czynności radców prawnych/.../ Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm., orzekł jak w pkt. II wyroku. Nadto Sąd wskazał, że powodowie, oznaczając w pozwie stronę pozwaną, mylnie oznaczyli, że D. J. i Z. J. są członkami wspólnoty, dla których - z uwagi na nieznaną im miejscę ich pobytu - został ustanowiony kurator procesowy

celem doręczenia im odpisu pozwu i celem wyrażenia stanowiska co do żądania pozwu. Po tej czynności procesowej powodowie oświadczyli, że D. J. i Z. J. nie są już członkami wspólnoty. Ponieważ koszty związane z ustanowieniem kuratora procesowego zostały wywołane działaniem powodów, to Sąd postanowił obciążyć ich tymi kosztami, co nastąpiło w pkt. III wyroku przy zastosowaniu wyżej wskazanych przepisów i przepisu art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych - tekst jedn. Dz.U. z 2010 r., Nr 90, poz. 594 ze zm.

W apelacji od powyższego wyroku powodowie, wnosząc o jego zmianę i orzeczenie co do istoty sprawy, ewentualnie o uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem w obu przypadkach zwrotu kosztów procesu i kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje, zarzucili:

- rażąco naruszenie prawa procesowego, tj. art. 189 kpc w zw. z art. 45 ust. 1 i art. 8 ust. 2 Konstytucji RP, poprzez błędne ustalenie, że powodowie nie mieli interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o zapłatę, przez co naruszono ich prawo dostępu do Sądu,
- rażąco naruszenie prawa procesowego, tj. art. 86 kpc w zw. z art. 98 kpc i § 6 pkt. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (...) i w sprawie opłat za czynności radców prawnych (...) poprzez błędne ich zastosowanie i uznanie, że pozwana Wspólnota ustanowiła pełnomocnika procesowego w niniejszej sprawie, przez co należy jej się zwrot kosztów zastępstwa procesowego, podczas gdy z akt sprawy wynika, że strona pozwana takiego pełnomocnictwa nie udzielała.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja podlegała uwzględnieniu jedynie w zakresie kosztów procesu. Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, stąd też stały się one podstawą orzekania w postępowaniu apelacyjnym. Dodatkowo jednak Sąd Okręgowy ustalił, że sprawa z powództwa Wspólnoty Mieszkaniowej nieruchomości położonej w W. przy ul. (...) przeciwko D. i K. P. o zapłatę / sygn. akt VIII C 1677/12 / zakończyła się wyrokiem oddalającym powództwo i orzeczenie to jest prawomocne. Biorąc więc pod uwagę te okoliczności oraz fakt, że tamta sprawa wpłynęła do Sądu już po wniesieniu powództwa D. i K. P. o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego, należało uznać, iż nawet jeśli powództwo o ustalenie zostało oddalone, to powodowie nie mogą być uznani za stronę przegrywającą przedmiotową sprawę. Zachodzi tu bowiem stan analogiczny do sytuacji, w której powództwo zostaje oddalone z uwagi na zaspokojenie powodów w trakcie trwania postępowania. W niniejszej sprawie co prawda o zaspokojeniu w ścisłym tego słowa znaczeniu nie może być mowy, gdyż powództwo dotyczyło ustalenia nieistnienia stosunku prawnego, jednakże należy mieć na uwadze, że w chwili wnoszenia pozwu powodowie ewidentnie mieli interes prawny do jego wytoczenia / odpadł on dopiero na skutek wniesienia sprawy o zapłatę przez Wspólnotę Mieszkaniową i to było bezpośrednią przyczyną oddalenia powództwa o ustalenie /, ponadto jak się ostatecznie okazało, powodowie rzeczywiście nie byli winni Wspólnocie określonych należności, gdyż sprawę o zapłatę prawomocnie wygrali. Biorąc więc pod uwagę powyższe okoliczności Sąd Okręgowy uznał, że to strona pozwana powinna zwrócić powodom koszty procesu / art. 98 § 1 kpc / i z tych względów na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżone orzeczenie.

W pozostałym zakresie jednak apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie. Co prawda w doktrynie znane są poglądy o możliwości umorzenia postępowania z powodu jego zbędności w sytuacji zaspokojenia powodów w trakcie trwania procesu /art. 355 § 1 kpc /, jednakże ugruntowany jest pogląd inny / i z nim Sąd Okręgowy się zgadza /, że konsekwencją zaspokojenia roszczenia w trakcie postępowania powinno być oddalenie powództwa. Podobnie ma się rzecz w sytuacji, gdy interes prawny w dochodzeniu ustalenia istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego odpadł w trakcie trwania sprawy na skutek wniesienia przez stronę przeciwną pozwu o zapłatę. Z tych więc przyczyn wyrok Sądu Rejonowego w zakresie głównego rozstrzygnięcia należało uznać za słuszny, konsekwencją czego było oddalenie dalej idącej apelacji- art. 385 kpc.

Ponieważ skarżący wygrali postępowanie apelacyjne jedynie w części Sąd Okręgowy uznał, iż na podstawie art. 100 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc koszty postępowania apelacyjnego powinny zostać wzajemnie zniesione.